

לא קם נביא בישראל כמשה

כפ' בלק מביא רש"י בשם המדרש וז"ל: וא"ת מפני מה השרה הקב"ה שכנינתו על גוי רשע? כדי שלא יהי' פתחון פה לאומות לאמר: אילו היו לנו נביאים חזרנו למוטב, העמיד להם נביאים והם פרצו גדרו של עולם.

אמור מעתה כי נבואת בלעם צריכה להגיע למדרגת הנבואה של משה וכמו שנאמר עה"פ: ולא קם נביא עוד בישראל כמשה, בישראל לא קם אבל באומות העולם קם ומני בלעם. וקשה ע"ז ממה שנאמר במדרש (ויקרא א) כי מדרגת משה עלתה בהרבה על זו של בלעם. והרמב"ם בהלכות דעות ובס' "מורה נבוכים" מאריך הרבה להוכיח כי אין דמיון לשום נביא או נבואה לזו של משה רבינו, כי אליו נגלה ה' פנים אל פנים וכשהיה עומד על עמדו שלם וכדבר איש לרעהו וראה הכל באספקלרי' המאירה, ולא כן שאר הנביאים וכ"ש נביא אומות העולם כבלעם שנתראה עליהם ה' בחלום ובחזיון לילה נופל וגלוי עיניים. ואם ההפך כ"כ גדול בין נבואות משה לזו של בלעם, הלא שוב ניתן בזה פתחון פה לאומות העולם לאמור, לו נתן לנו הקב"ה נביא גדול כמשה היינו חוזרים למוטב?

(ב) וירא בלק. וביתרו נאמר. וישמע? — יתרו האמין, שמאת ה' היתה זאת: "וישמע יתרו... את כל אשר עשה אלהים" ועל כגון דא נופלת לשון "וישמע" כי דברים שבאמונה "נשמעים" ולא נראים: אבל בלק יחס את נצחון ב"י על מלכי האמורי לכתם וגבורתם: "את כל אשר עשה ישראל לאמרי", ואת הדבר הזה ראה בלק בעיניו ממש. ובפשטות: יתרו ה' רחוק ממצרים ורק שמע: "כי הוציא ה' את ישראל ממצרים", אבל ב"י כבשו את האמרי עד גבול מואב, ובלק ראה זאת בעיניו.

נודע בשם הגר"ח זצ"ל מבריסק שהסביר זאת כדרכו בבהירות נפלאה. הנה העיקר הכי גדול שהבדיל בין משה רבינו לשאר הנביאים היה בזה שנבואותיו של משה כל מה שיצא מפיו נעשה תורה, לא כן נבואותיהם של שאר הנביאים דבריהם נשארו רק דברי נבואה ולא הוענקה להם הסגולה המיוחדת למשה רבינו שגם דבריהם יעשו תורה, כי תכח והסמכות של תורה ניתן רק למשה ולא לנביאי ישראל אחרים. זה מה שאמרו חכמינו ז"ל: משה נתנבא ב"ה אמר ה' והנביאים נתנבאו ב"ה אמר ה', מוסף עליהן משה שנתנבא ב"ה הדבר. פ"י מה שחזו הנביאים היה רק בדרך חידה ומשל, היינו בכח המדמה, ובדברי עצמם מסרו נביאותם, הכל כפי מעלת רוחם. אולם משה רבינו עלה עליהם בסגולותיו שהיה דובר פנים אל פנים ומסר בדיוק מה שנאמר לו מפי ה', בלי שום חידה ומשל רק במישרין הוא ראה הכל בבהירות גמורה והביט בכל דבר ודבר על אופניו, כי הוא נתקדש בקדושה עילאית ונקשרה דעתו לצור העולמים. ולא עוד, הוסיף ר' חיים, אלא שגם האבות שהם נמנים בין הנביאים לא נעשו דבריהם תורה אלא אחר שחזר משה על דבריהם ואחר שיצאו הדברים מפי משה נעשו מאז דבריהם דברי תורה, כמו שאומר התנא — "משה קיבל תורה מסיני" ובגמרא: "תרי"ג מצוות נאמרו למשה מסיני". דברים אלה מושתתים על דברי הרמב"ם בפ"י המשניות פרק גיד הנשה — חולין, ועויין שם וינעם לך.

עפ"י יסוד ההנחה הזאת תתיישב תמיהתנו, דכדי שלא יתקנאו אומות העולם בישראל בפתחון פה שלא חזרו למוטב לפי שלא נתן להם ה' נביא כמשה לצוות להם תורה ומצוה, משום כך הקדים הקב"ה ונתן להם את בלעם שאותו חננו ה' במעלת נביא. כמשה רבינו בעיקרון זה שהעניק לנבואותיו הסגולה שיעשו לתורה כמו התורה שצוה לנו משה. כמשה

רבינו ניון במדרגה שהיה יודע דעת עליון וקיבל ומסר כל דבר ודבר בדיוק כמו שנאמר אליו והיה יכול להתפאר ולומר: הדבר אשר ישים אלקים בפי אותו אדבר או אותו אשמור לדבר. ובאור זה מאירים דבריהם ז"ל (ב"ב יד, א): "משה כתב פרשת בלעם", כלומר שמשה רבינו מסר בדיוק אותם הדברים כמו שאמרם בלעם ולא כאופן שנמסרו לנו מעשי אבות, לפי שדברי בלעם נעשו תורה ממש משעה שיצאו מפי משא"כ דברי האבות שנעשו תורה רק אחר שחזרו ונשנו ע"י משה רבינו.

וראיתי אומרים כי בדרך זו יובן היטב מה שאנו אומרים בשיר "יגדל": שפע נבואתו נתנו אל אנשי סגולתו ותפארתו פ"י על הנביאים אנשי סגולתו השפיע הקב"ה שפע נבואתו, אולם אישיותו של משה רבינו נעלה על זו של כל הנביאים כי: לא קם בישראל כמשה עוד נביא ומביט את תמונתו והוא עלה על כל הנביאים בכחו הנבואי שחונן בו והתבלטותו ביתרונם הזה כי — תורת אמת נתן לעמו א"ל וכל דבריו הם תורה.

וההגדרה שבין דברי תורה לדברי נביאים מצינו ברש"י בגמ' חולין (קלז, עא) וז"ל: "תורת משה קרויה תורה לפי שנתנה לדורות ושל נביאים לא קרי אלא קבלה, שקבלו מרוח הקודש כל נבואה ונבואה כפי צורך השעה והדור והמעשה".

וברמב"ם (יסוה"ת פ"ט) כתב:

י"שכל דברי התורה מצווים אנו לעשותם עד עולם, והנביא אין רשאי לחדש דבר, כי הוא לא בא אלא לצוות על דברי תורה ולהזהירם שלא יעברו עליהם כמו שציוה הנביא האחרון – זכרו תורת משה עבדיי.

והזהיר מבאר ההבדל שבין לומדי תורה לבין חוזי נבואה וז"ל:

"תא חזי מה בין אינון דמשתדלי באורייתא לנביאי מהימני, אילין דמשתדלי באורייתא קיימי לעילא באתרא דאיקרי תורה – תפארת – דהיא קיומא דכל מהימנותא, ונביאי קיימי לתתא באתרא דאקרון נצח והוד. אינון דמשתדלי באורייתא עדיפי מנביאי ועילאין מנהון יתיר דאילין קיימין לעילא... ואילין דאמרין מעלין ברוח הקודש קיימין לתתא מכלהו" (זוה"ק פ' צו דף לה).

ובמחזור ויטרי (אבות) כתב: "דכל הדינים הנלמדים מדברי הנביאים כולם היו מקובלים להם בעיני מסיני, דבלא"ה אין נביא רשאי לחדש דבר, ולכן נקראים – דברי קבלה".

ויאמר מואב אל זקני מדין (כב, ד)

י, מה טיבן של זקני מדין כאן? והלא את מוצא שמדינים נלחמים עם המואבים, שנאמר (בראשית לו), המכה את מדין בשדה מואב – [המכה משמע שתמיד היה מכה והולך (עץ יוסף)] והשנאה ביניהם מעולם משל לשני כלבים שהיו מריבין זה עם זה בא זאב על אחד מהן, אמר השני אם אני עוזרו, היום הורג את זה ולמחר יבא אלי, לפיכך נתחברו מואב עם מדין" (במד"ר כ, ד). "אמר רב פפא, היינו דאמרי אינשי כרכושא ושונרא עבדי הלולא מתרבא דביש גדא" (סנהדרין קח).

משל זה של שני הכלבים שנתחברו יחדיו להציל את חייהם מן הזאב שלולא זה היה הורג את שניהם, תואם רק את ההתאוננות של מואב ומדין שהם יראים מפני ישראל כי רב הוא, אולם זו היתה התאוננות שוא, כי בתוך לבבם ידעו היטב שפני ישראל מידועות רק לשלום, שהרי גם למלך אדום ולמלך אמורי סיחון הקדים משה לשלוח מלאכים לקרוא לשלום, ועוג מלך הבשן הרי יום וערך את המלחמה נגד ישראל, דכתיב, ויצא עוג מלך הבשן לקראתם הוא וכל עמו למלחמה אדריעי, בכולם נתקיים הכתוב (תהלים קפ), "אני שלום וכי אדבר המה למלחמה", לא היתה למואב ולמדין סיבה לגור מישראל, רק השנאה הכבושה נגד ישראל הברה את שני היריבים הכרוניים לצרור את ישראל שונאם המשותף.

בהגדת ליל פסח אנו מכריזים בהתרגשות רבה את הכתוב (תהלים עט), "שפך חמתך אל הגוים אשר לא ידעוך ועל ממלכות אשר בשמך לא קראו כי אבל את יעקב" כתוב זה פותח בלשון רבים אל הגוים ועל ממלכות ומסיים בלשון יחיד, כי אבל את יעקב כדי להבליט, כי הגוים והממלכות, אשר תמיד רבים ומתקוטטים זע"ו ואף מתגרים ביניהם בקרבות דמים, הנה, הדבר היחידי המאחד ומאגד אותם כגוי אחד, הוא האיבה ההדדית וההכבשה בלבבם נגד יעקב ותשוקתם העצומה לכלותו.

במגילת איכה (א) נאמר: "היו צריה לראש איביה שלו", צריה רבים, לראש יחיד. המקונן מבליט בזה שצריה המרובים, למרות שכל אחד ואחד מהם הוא עולם בפני עצמו, ואף הם רבים ביניהם, אבל שנאתם המשותפת לישראל מאחדת ומאגדת את כולם להיות תחת ראש אחד ותחת מפקדה אחת להצר לישראל. איביה שלו, התגרות ומתה העצבים השוררים בקרב אויבי ישראל בינם לבין עצמם נעלמים, ושלוה ותופסים מקומם במלחמתם נגד ישראל.

בימינו אנו, המדינות הערביות העוינות וצוררות זו את זו, ואף עורכות מערכות – דמים אלו נגד אלו, הנה בכל מה שנוגע לשנאת ישראל ולמאמציהם להכחידו מגוי ולא יזכר שמו עוד, הן מהוות חזית מלוכדת כאילו כולן מדינה אחת.

י, "שנאת עולם לעם עולם" – היא הדבק המדביק את צוררי ישראל בכל העולם, כאיש אחד למטרה אחת, להציק לישראל, למרות הפילוגים והפירודים שמתקיימים ביניהם בכל יתר ארצות חייהם. אולם אנו מעודדים מדברי רבי עקיבא (שלהי מכות) שאמר לחבריו כשראו שועל יוצא מבית קדש הקדשים הם בכו והוא שחק ואמר להם, "עד שלא נתקיימה נבואתו – הרעה – של אוריה הייתי מתיירא שלא תתקיים נבואתו – הטובה – של זכריה, עכשיו שנתקיימה נבואתו של אוריה, בידוע שנבואתו של זכריה מתקיימת". גם עלינו לומר, כשם שהכתוב, "כי אבל את יעקב" מתקיים, כן יתקיימו הכתובים הסמוכים לכתוב הזה, (בהגדה של פסח), "שפך עליהם זעמך וחרון אפך ישיגם" (תהלים סט) והכתוב, "תרדף באף ותשמידם מתחת שמי ה'" (איכה ג). ובלשון הזה עלינו לומר: "עקיבא ניהמתנו. עקיבא ניהמתנו".

3

5

י. ויאמר בלעם אל האלקים בלק בן צפר מלך מואב שלח אלי. בכל הפרשה כתיב צפור מלא [וכן בשאר מקומות בתנ"ך] חוץ מכאן ובפ' האזינה עדי בנו צפר כתיב חסר וצריך טעם, וי"ל ע"פ זוה"ק בן צפור ממש שהי' עושה כשפים בצפור והיה ראש המכשפים כו' ע"ש ואין הכונה שאביו לא היה שמו צפור דבודאי אין מקרא יוצא מידי פשוטו אלא הכונה שהתורה כתבה זה לרמז על כשפיו, והנה בכל הפרשה ששלח אליו ושלוחיו הודיעוהו הכונה בן צפור כפשוטו ע"ש אביו אבל בפסוק זה שבלעם רצה להשתבח כמ"ש רש"י ממדרש אע"פ שאיני חשוב בעיניך חשוב אני בעיני המלכים כאן הי' כונתו על הכשפים שעושה עם הצפור והכונה שאפילו ראש המכשפים כמוהו צריך לי לכן כתיב צפר חסר [דברוב המקומות בתורה כשהכונה על צפור ממש כתיב חסר כמ"ש בפ' מצורע ובפ' לך ט"ו י"ן וכן בפ' האזינה עדי בנו צפר הרי רצה להוכיח שאע"פ שהוא ראש המכשפים לא יוכל לקללם ושם הכונה ג"כ על צפור דכשפים לכן כתיב חסר.

4

7

ד"ר יעקב הרצוג ז"ל מספר בספרו "עם לבדד ישכון", על ביקורו של לוי אשכול, ראש ממשלת ישראל במשרד החוץ הבריטי. שר החוץ הבריטי בראון ניסה לשכנעם שהזמן פועל לרעת ישראל, ולפתע, לתימהונם של כל הנוכחים, התחיל לדבר אל עצמו, הוא נענע בראשו ואמר: מה אמרתי? אמרתי שהזמן פועל נגד ישראל,

איך אני יכול לומר זאת, הלא אי אפשר לכרוך את המילים "זמן" ו"ישראל" ביחד. ישראל היא מעבר לזמן. הפקידים הבריטים הסתכלו עליו, וודאי חשבו על רישומו של המשקה על מוחו של שר החוץ...

ד"ר הרצוג הוסיף, שהציונות הקלאסית טעתה, כשמגמתה הייתה להפוך ל-a normal people - לאומה נורמאלית ככל האומות; העובדות באו וטפחו על פני התיאוריה הזאת. הציונות גרסה שהמושג של "עם לבדד ישכון" הוא מושג אנורמלי, ובאמת המושג "עם לבדד ישכון" הוא המושג הטבעי של בית ישראל.

הסופר הרוסי המפורסם, טולסטוי, כתב: "היהודי הוא היצור הקדוש ביותר, שהוריד עמו מן השמים את האש הנצחית והאיר בה את העולם כולו. הוא מקורה של הבאר, שממנה שאבו כל שאר העמים את אמונתם ואת דתם. היהודי הוא חלום התרבות. בכנען הקדומה לחמו בני ישראל בבערות יותר משנלחמים בה כיום באירופה המתורבתת... היהודי הוא סמל הנצחיות. הוא, אשר ההשחיתות והעינויים של אלפי שנים לא יכלו לו להעבירו מן העולם. הוא, שהיה הראשון אשר שמע את דבר ה', הוא, אשר ימים רבים כל כך היה שומר הנבואה, לעולם לא יעבור מן העולם. היהודי הוא נצחי, עומד וקיים כנצח עצמו".

לפני כמאתיים שנה יצא נשיאה השני של ארה"ב, ג'ון אדמס, נגד וולטר, הפילוסוף הצרפתי, ששנא יהודים בצורה מובהקת. אדמס כתב על וולטר: "כיצד זה תציג את העבריים באור כה שלילי? הם האומה המהוללה ביותר שאי פעם חיה על כדור הארץ. הרומאים והאימפריה שלהם היו תכשיט בהשוואה ליהודים. הם העניקו דת לשלושה רבעים מתושבי כדור הארץ והשפיעו על ענייני האנושות יותר, ובצורה משמחת, מכל אומה אחרת עתיקה או מודרנית" (הסיפורים הטובים בהיסטוריה, עמ' 70).

הסופר האמריקאי מרק טוויין פירסם מאמר הנקרא "בנוגע ליהודים", כנספח בסוף ספרו "מסע תענוגות לארץ הקדש", וכך כתב שם: "אם להאמין לסטטיסטיקה, מהווים היהודים אחוז אחד בלבד ממספר אוכלוסי העולם. זה מעלה על דעתנו מעין ערפילית אבק כוכבים, שאבד נוגהו בשביל החלב. היה זה טבעי אפוא, אילו לא היינו שומעים עליהם אלא לעיתים רחוקות. אבל אנו שומעים עליהם, ושומעים עליהם תמיד".

ובהמשך כתב: "המצרים, הבבלים והפרסים קמו ומילאו את האדמה בקולות רועשים, ולאחר מיכן נבלו... אחריהם באו היוונים והרומאים, הקימו שאון גדול וגם הם חלפו, הלכו להם... היהודי ראה את כולם, ניצח את כולם וכעת הינו מה שהיה תמיד. אינו מגלה לא התנוונות, לא מיחוש וקנה, לא תשישות ולא התמעטות כוחותיו... כולם בני תמותה - מחוץ ליהודי. עמי הגבורה חלפו ואינם עוד, ורק הוא היהודי נשאר. מהו סוד נצחיותו של העם היהודי?

בלעם, נביא האומות, כתארו את ישראל השתמש בביטוי "הן עם לבדד ישכון" (במדבר כג, ט). וכבר דרשו דורשי רשומות שאם נחבר את האות הראשונה שבסדרת האותיות האחדות עם האחרונה שבהן (א+ט, כ+ח, וכו') כדי להשלימן לעשרה - תישאר האות ה' בודדה; וכשנחבר את הראשונה שבסדרת העשרות עם האחרונה שבהן (י+צ, כ+פ, וכו') כדי להשלימן למאה - תישאר האות ה' בודדה. שתי אותיות אלו רמוזות בפסוק "הן עם לבדד ישכון", עם ישראל בודד כשם שהאותיות הן בודדות.

הגדרה זו של בלעם אינה אומרת שעם ישראל רק מנותק משאר האומות, אלא שבתחומים רבים אנו שונים ומיוחדים, ונחוקי ההיסטוריה שחלים על האנושות כולה, אינם חלים עלינו. מאז ימי בלעם הוכחה המציאות קביעה זו, ואף חכמי האומות ציינו זאת.

הפילוסוף הצרפתי סארטר כתב לפני מלחמת ששת הימים, "איני יכול לשפוט את העם היהודי על פי הכללים המקובלים של ההיסטוריה האנושית, העם היהודי הוא מעבר לזמן, ולכן איני יכול לחרוץ משפט על הדילמה של יחסי ישראל-ערב, מבלי להביא נקודה זו בחשבון" (יעקב הרצוג. הן עם לבדד ישכון, עמ' 58).

בעתון ניוזוויק פורסמה עליו כתבה לפני מותו וכך נאמר בה: "השינוי הדרמטי ביותר במחשבתו של סארטר שגילה בראיונות

לעיתונות הוא בהתייחסותו ליהודים כעם מיוחד. במחשבות על השאלה היהודית שנדפס ב-1946 סארטר טען שליהודים אין היסטוריה או זהות ייחודית. 'היהודי', הוא כתב, מוגדר על ידי הזהות השלילית שמוענקת לו ע"י האנטישמיים. בשיחות לפני מותו חזר בו סארטר והכריז, שהעם היהודי מוגדר וחי על פי 'מציאות עמוקה יותר' מהאנטישמיות, דהיינו הקשר שלו עם אלווקיו. אעפ"י שסארטר עצמו נשאר אתאיסט, הוא פיתח כבוד עמוק למושג היהודי של המשיחיות. 'יהודי סבור שאחריתו של עולמנו והופעתו של עולם אחר פירושה הופעת הוויה מוסרית', אמר סארטר. הרעיון הזה של המוסריות כתור שלב סופי של המהפכה... הוא כדיוק ההיפך של מרקס והמרקסיסטים" (עין ישראל ותחייתו עם פירוש הרב אבינר, הערה 51).

הלורד בלפור אמר בוויכוח שהתעורר בבית הלורדים בעקבות ההצהרה המפורסמת: "ידוע לי היטב מספר הערבים בארץ ישראל, כשם שהיה ידוע לי בעת שהצהרתי את ההצהרה... אני מקבל את עיקרון ההגדרה העצמית לגבי כל העמים והארצות, בעולם בכלל ובמזרח התיכון בפרט. אך איני יכול לקבל עיקרון זה לגבי הערבים בארץ ישראל, מפני שארץ ישראל יחידה ומיוחדת היא".

וינסטון צ'רצ'יל, ראש ממשלת בריטניה אמר: "יש אנשים שאוהבים יהודים ויש שלא, אבל אף אדם הוגה לא יוכל להכחיש את העובדה שהם, מעבר לכל ספק, הלאום היותר עצום והיותר נפלא שהופיע בעולם" ('צ'רצ'יל והיהודים', עמ' 324).

ולסיכום דבריו כתב: "הוא ערך קרב מפליא בעולם הזה בכל התקופות, הוא נלחם בידים כפותות מאחורי גבו, והוא רשאי להתגאות בכך, ועלינו לסלוח לו על גאוותו זו" (הוצאת אריאל, עמ' 193-207).

על שאלתו של הסופר "מהו סוד נצחיותו של העם היהודי", מצאנו תשובה בכתבי הרב זצ"ל: "התחלנו להגיד איזה דבר גדול... ולא גמרנוהו עדיין. הננו עומדים באמצע נאומנו, ולהפסיק לא נרצה ולא נוכל... לרדת מעל במת ההיסטוריה אפשר רק לעם אשר גמר את אשר החל, לחיזיון רוחני אשר הוציא את כל הכמוס עמו לאור עולם. להתחיל ולא לגמור - זהו דבר שאינו נוהג לגמרי במציאות (אורות, עמ' קלו).

5א הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל ה' אלקיו עמו. — שמעתי עפ"י דרך הדרוש, עפ"י מה דאיתא בספרים הקדושים שכל אחד מישראל הוא בבחינת שואל, שהנשמה אשר באפו היא בחזקת פקדון, כמו שאנו אומרים בכל יום בברכת אלקי נשמה זכו' ואתה עתיד ליטלה ממני, וזה כמו השואל שכידוע דינו חמור יותר מכל ד' שומרים, שחייב גם באונסין. רק מתי הוא פטור, כשבעלים עמו כמו שנאמר בפרשת משפטים אם בעליו עמו לא ישלם. וזהו שאמר כאן בלעם, איככה אוכל לעשות רעה לישראל, והלא לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל, ואם תאמר הלא ישראל הם בבחינת שואל ושואל חייב באונסין, וכיצד יתכן שיהיו זכאים מכל וכל ופטורים מן נזקי נשמתם, התירוץ לזה הוא, וה' אלקיו עמו, וא"כ הוי שאילה בבעלים דאז פטור.

ברב חסדך אבוא ביתך

"מה טובו אהליך יעקב משכנותיך ישראל" (כד, ה)

"מה טובו אהליך יעקב, אלו בתי מדרשות. משכנותיך ישראל, אלו בתי כנסיות". (מדרש לקח טוב דף קכט, א)

שאלו פעם את הנצי"ב מוולאז'ין, שהתגורר בסמוך לשיבה, כיצד יכול הוא להתגורר סמוך כל כך לשיבה, הרי בוקע משם רעש תמידי במשך כל שעות היום והלילה, וכי אין זה מפריע לחייו הפרטיים?

ענה להם, שאצלו הישיבה היא כמו טחנת קמח, האם מפריע לבעל טחנת קמח לשמוע את קול אבני הריחים כשהם טוחנות? ההפך הוא הנכון, קול הטחנה משרה עליו רוגע ושמחה. הרי אם לא ישמע את הריחים, ידע שהעסק בסכנה. וכל זמן ששומע שהכל עובד, יכול הוא להיות שליו. כך היא ההרגשה שלי כלפי הישיבה, כל זמן שאני שומע את קול התורה, אני יודע שה"עסק" עובד, ואני שרוי בשלווה וברגיעה.

אמר רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל, שאין לאדם לחשוב ש"עושה טובה" לבורא העולם שעוזב את עיסוקיו ומגיע להתפלל, אלא אדרבה, וכמו שאמר דוד המלך (תהלים ה, ח), "ואני ברב חסדך אבוא ביתך", דוד המלך הודה לה' על רוב חסדו, על שזיכה אותו להגיע ולהתפלל בבית ה'.

(9)

לחזקת
דאעצער

(4)

כִּי יֵצֵא כֹכֶב מִיַּעֲקֹב וְקֵם שֵׁבֶט מִיִּשְׂרָאֵל - a star has gone forth from Jacob, and a staff will arise from Israel. It is interesting that when Maimonides (*Hilchos Melachim* 11:1) mentions the principle of faith in the King Messiah, he quotes this verse as the proof text. Why didn't Maimonides cite the verse, *When you are distressed, and all these things happen upon you in the end of days, then you will return to the Lord your God and obey Him* (Deut. 4:30)?

¶ The belief in *bi'as hamashiach* is two-fold. First we believe in *malchus shamayim*, that the *Ribbono shel Olam* will be king over the entire world. When we recite during the *Yamim Noraim*, *And You, God, will reign alone over all Your works*, the text does not refer to a human being, not even to the *melech*

hamashiach. It refers to God Himself. No one but God, only God, will be the king. However, we also believe in a *melech hamashiach* as a person who will come and redeem the world and the Jewish people. We believe that a *melech hamashiach* will fulfill many of the promises made by *Hakadosh Baruch Hu*. He will be not an angel, but a human being. Maimonides has a list of the features, both physical and psychological, that will qualify him as the *melech hamashiach*. This is also part of the belief.

The Gemara (*Sanhedrin* 98b-99a) says in the name of Rabbi Hillel, *There will be no Messiah for the Jewish people. Mashiach will not come.* Rashi (99a) explains that according to Rabbi Hillel, *Hakadosh Baruch Hu* Himself will be the redeemer of the Jewish people. It will not be a human being whom *Hakadosh Baruch Hu* will send as a messenger, but *Hakadosh Baruch Hu* will do it Himself.

What is wrong with what Rabbi Hillel said? Why does Rabbi Yosef say (*Sanhedrin* 99a), *May his Master [Hakadosh Baruch Hu] forgive Rabbi Hillel?* The answer is that the belief in *melech hamashiach* requires us to also believe that at a certain time, *Hakadosh Baruch Hu* will send a messenger who will rule the world. To assert that no human being will be a messenger is a heretical denial of *melech hamashiach*. The belief that *Hakadosh Baruch Hu* will be the redeemer is not enough. We need to add that, yes, He will be the redeemer, but before He completely redeems the world, someone else, a messenger of His, will come. Since Rabbi Hillel said that *Hakadosh Baruch Hu* Himself will do it, Rabbi Yosef declared that his statement was unacceptable.

This is why Maimonides cited verses from *Parashas Balak* as the source for his understanding of the belief in the *melech hamashiach*. (*The Lord is Righteous*, pp. 81-84)

10
מלכות
ה' יתברך

(15)